

Den jydske Industriudstilling.

(Af et Brev fra Aarhus.)

Under den Forhandling, som for nogle Maaneder siden førtes i Nationaløkonomisk Forening om Industrimuseer og Udstillinger, fremsattes bl. A. den Anskuelse, at disse sidste for at give et virkeligt Udbytte enten maatte være internationale og specielle eller almindelige og lokale Udstillinger. Uagtet der ganske vist er endel Rigtigt i denne Tanke, og uagtet det maa indrømmes, at det er tvivlsomt, om de store Verdensudstillinger kunne vedblive som almindelige Udstillinger af alle Slags industrielle Produkter, endog i dette Ords videre Betydning, tør det dog nok siges, at netop det forskjellige lokale Omfang, der gives Udstillingerne, bibringer dem en saadan forskjellig Karakter og Opgave, at baade de omfattende internationale og de smaa nationale eller endog provinsielle Udstillinger have deres Berettigelse. Til Trods for, at begge Arter ere «almindelige»: omfatte den hele Industri i alle dens Forgreninger, maa de derfor betragtes fra et noget forskjelligt Synspunkt, naar man vil bedømme begge Arter retfærdigt. Begge ere de en Opgjørelse af Industriens nærværende Status, en Revue over det Standpunkt, hvorpaa den i Øjeblikket befinder sig, og begge

blive de saaledes i deres periodiske Rækkefølge en Maalestok for Industriens successive Fremskridt. Men medens dette gjælder om Rækken af hver Art for sig, blive selve de Fremskridt, der skal maales, af en noget forskjellig Art. I det Store og Hele er Verdensudstillingen Fremvisningen af de Fremskridt, som Industrien i sin uafbrudte Udvikling har gjort siden den sidste tilsvarende Udstilling; alle nye Opfindelser vise her den Betydning, som de have haft for Industrien, og hvert Land kappes med de andre om at staa som det, der i flere eller færre Retninger have bragt Industrien et Skridt fremad. Den menneskelige Opfindsomhed har her Lejlighed til ret at lægge sig for Dagen og fejre sine Triumfer, og uden en saadan fortsat og næsten talløs Række af store og smaa Opfindelser, som vort Aarhundrede har at opvise, vilde periodiske Verdensudstillinger blive, om ikke umulige, saa i alt Fald meningsløse.

At de mindre, nationale eller endog provinsielle, Udstillinger skulde hver for sig paa lignende Maade betegne et nyt Stadium i Industriens Udvikling og følgelig karakteriseres ved nye Opfindelser, nye Maskiner eller Produkter, som de nærmest forudgaaende Udstillinger ikke havde kjendt, vilde være urimeligt at forlange eller forudsætte. Deres Betydning ligger mere i en anden Retning. Medens nemlig de store Verdensudstillinger nærmest give et Billede af Industriens Toppunkt i et vist givet Øjeblik, af det Ypperste, som der i dette Øjeblik kan frembringes, afgive de mindre, og da navnlig netop de provinsielle, Udstillinger Maalestokken for det Omfang, hvori de ny Opfindelser, den fremragende Teknik, er trængt ud i Livet. Her skal det vises, ikke blot, hvad der er det Ypperste, som der kan præsteres, men ogsaa, i hvilket

Omfang dette virkelig bliver præsteret. Paa de store Verdensudstillinger give kun Nationernes største og mest fremragende Industridrivende Møde; Betingelserne for at komme med i Betragtning og have i alt Fald nogen Udsigt til at blive paaagtet ere saa store, at kun forholdsvis Faa kunne opfylde dem, ligesom kun et mindre Antal af ethvert Lands Industridrivende have baade Evne og Vilje til at bringe de betydelige Ofre, som maa bringes, dersom ikke det Udstillede skal tabe sig aldeles i Mængden. At slutte til det Standpunkt, hvorpaa et Lands Industri befinder sig, fra den Maade, hvorpaa det er repræsenteret paa en Verdensudstilling, vilde aabenbart være meget forkert. I negativ Retning kan det tildels gøres: dersom der blandt Alt, hvad et Land har udstillet, ikke findes nogetsomhelst Fremragende, eller dersom det Udstillede paa ethvert Punkt staar tilbage for, hvad andre Lande have formaaet at udstille i samme Retning, da indeholdes heri et temmelig sikkert Fingerpeg om, at den industrielle Udvikling staar tilbage i dette Land. Men omvendt derfra, at det i enkelte eller endog i flere og væsentlige Retninger har kunnet præstere Ting, der kunne maale sig med det Ypperste, som andre Lande have formaaet at udstille i samme Retning, at ville slutte til, at dets Industri i disse Punkter staar i Højde med Udlandets, vilde ofte være meget forhastet. Saadanne udmærkede Præstationer skyldes ikke sjældent en enkelt Industridrivendes, stundom endog kun en enkelt af dennes Arbejderes, fremragende Dygtighed og ejendommelige Begavelse, men afgiver aldeles ikke noget Vidnesbyrd om den paagjældende Industrigrens almindelige Standpunkt. Fordi Danmark saaledes paa forskellige Verdensudstillinger har kunnet fremvise Meubler, der i smagfuld Tegning og Dekoration

saa vel som i solid Udførelse kunde maale sig med Udlandets bedste Frembringelser, er man ikke strax berettiget til at tro, at Meubelsnedkeriet gjennemgaaende staar højt i Danmark; og at et enkelt Firma som Burmeister & Wain maaske vilde kunne optage Konkurrencen med Udlandets bedste Maskinfabriker, godtgjør selvfølgelig ikke, at den danske Maskinfabrikation i sin Helhed er til Ære og Stolthed for Landet. Det er først de nationale og allermost de provinsielle Udstillinger, som kunne vise, om de fremragende Præstationer, der have forskaffet Danmark en hæderlig Plads og en fordelagtig Omtale paa de store Verdensudstillinger, er noget Enestaaende, Resultatet af en særlig Kraftanstrengelse, eller om de virkelig ere et sandt Udtryk — om end ; selvfølgelig det fortrinligste Udtryk — for Landets hele industrielle Udvikling og Standpunkt.

Det er fra dette Synspunkt, at «den første almindelige jydsk Industriudstilling» i Aarhus maa bedømmes, naar man vil vurdere den rettelig. Det vilde være aldeles urimeligt at vente eller forlange, at den skulde gjøre Rede for Industriens sidste Fremskridt og selv være Udtrykket for den nyeste Fase i dennes Udvikling. Hermed er det dog ikke sagt, at der slet ikke skulde findes noget Nyt paa denne Udstilling og at ikke ogsaa den skulde være et Vidnesbyrd om Industriens uophørlige Fremadskriden. Exempelvis kan saaledes fremhæves, hvad der var udstillet fra Cellulose-Fabriken ved Hinnerup, der ifølge en egen Fremgangsmaade, hvis Resultater for første Gang — saa vidt vides — ere blevne fremviste paa denne Udstilling, forvandler Træ til Papirstof, som synes fuldstændigt egnet til at erstatte Klude, ligesom ogsaa den fra Odense udstillede Symaskine for Sadelmagere, der efter Kjenderes

Udsagn betegner et virkeligt nyt Fremskridt overfor den udstillede tyske Maskine af samme Art — og til disse Exempler kunde endnu føjes enkelte andre. Men det er dog ikke disse Nyheder, der give Udstillingen dens Hovedinteresse; denne maa søges i det Vidnesbyrd, som den aflægger om det Standpunkt, hvorpaa den danske Industri som Helhed staar, og deri, at den viser, at Dygtighed, Indsigt og Kjendskab til Teknikens nærværende Standpunkt i Forbindelse med Smag og Omhu i Udførelsen findes ikke blot hos de store Firmaer, der kunne fremtræde paa Verdensudstillinger, men ogsaa hos mange mindre Industri-drivende. Det Glædelige ved denne Udstilling er, at den godtgjør, at der ikke blot i de større Provinsbyer som Aarhus selv, men ogsaa i langt mindre Provinsbyer kan frembringes Arbejder, der vidne særdeles fordelagtigt om Producenternes Dygtighed og Smag. Udstillingen er i sin Helhed at betragte som et Slags Fortsættelse af eller Supplement til den nordiske Industriudstilling i Kjøbenhavn; medens denne oplyste, hvad der kan præsteres af den danske Industri, viser den jydsk Udstilling nu, i hvilket Omfang slige Mønsterpræstationer kunne bringes tilveje.

Imidlertid er det en Selvfølge, at Industrien paa denne Udstilling lige saa lidt som paa enhver anden viser os sit Hverdagsansigt. Endskjønt det ligger i Forholdets Natur, at det maa være saaledes og at en Industriudstilling maa være noget Andet og Mere end blot en Samlen sammen paa ét Sted af, hvad der til daglig Brug er fordelt paa nogle hundrede Udsalgssteder, lader det sig ikke nægte, at dette er et svagt Punkt ved Industriudstillingerne. De minde lidt om de gamle Mester- og Svendeprøver: der er tildels ligesom ved disse lagt an paa at vise, hvad man

til daglig Brug enten slet ikke spørger efter eller dog kun i underordnet Grad bryder sig om at faa. Der lægges, med andre Ord, ved de fleste Udstillinger mere Vægt paa det tekniske end paa det økonomiske Element. Man faar f. Ex. ved at gjennevandre Møbeludstillingen paa den jydsk Udstilling ligesom i sin Tid paa Udstillingen i Kjøbenhavn det Indtryk, at vore Snedkere kun arbejde for Godsejere eller at i alt Fald deres Møbler saa godt som alle mere ere beregnede paa Herregaardsværelser end paa almindelige borgerlige Kjøbstadligheder, og det er ikke blot paa Snedkeriets Omraade, at man vel meget savner de egenlige Hverdagsgjenstande. Ogsaa ved Bedømmelsen spørges der utvivlsomt kun altfor ofte blot om den Færdighed, Smag, den Fuldendthed i Udførelsen, som er lagt for Dagen, medens der vistnok ingenlunde altid spørges, om der ikke er bleven anvendt mere Tid og Arbejde paa den paagjældende Ting, end der til daglig Brug kan anvendes derpaa, naar den skal kunne finde Afsætning. Derfor er det ogsaa utvivlsomt en Fejl, at det ikke ubetinget gjøres Udstillerne til Pligt at vedføje Prisen paa de udstillede Gjenstande med Forpligtelse for dem til at effektuere alle Bestillinger, der maatte fremkomme gennem Salgsbureauet, til de angivne Priser. Thi at man for en enkelt Gangs Skyld og naar man ikke ser paa, hvad det koster og hvor megen Tid og Arbejde der medgaar, kan præstere noget Fortrinligt, beviser i Virkeligheden ikke mere end i sin Tid Mesterstykkerne, at den Paagjældende er i Stand til at hævde sin Plads paa Industriens Omraade. Og for det store Publikum har det nok saa megen Betydning at faa at vide, hvilke Firmaer der kunne levere gode, solide, vel forarbejdede Brugs-gjenstande til rimelige eller endog billige Priser, som at

ertare, hvilke Fabrikanter eller Haandværkere der i teknisk Henseende indtage den højeste Rang og formaa at levere de mest udsøgte Frembringelser til dem, der ikke behøve at se saa nøje paa, hvad de koste.

At forene begge disse Hensyn: baade Hensynet til, at den tekniske Fuldkommenhed faar Lejlighed til at lægge sig for Dagen, og Hensynet til det daglige, økonomiske Livs Fordringer, er sikkert nok Opgaven, som de hidtil afholdte Udstillinger i Almindelighed ikke kunne siges at have løst. Den industrielle Teknik har i og for sig ikke mere Værdi — thi egenlig kunstneriske Præstationer med selvstændigt Værd bliver det dog ikke — end den forbavsende Hurtighed hos Væddeløbshestene: kan man ikke, om end i formindsket Maalestok, føre denne Egenskab over paa andre Dyr og derved skaffe den en praktisk Anvendelighed i det daglige Liv, som den ikke har hos selve Væddeløbshestene, er der ikke den fjerneste Grund til at anvende uhyre Arbejde og Bekostning paa at opdrætte disse. Paa samme Maade er det Industriudstillingernes Øjemed at anspore og udvikle den industrielle Teknik med det Maal for Øje, at den skal kunne finde Anvendelse i den daglige Produktions Frembringelser, uden at disse derved fordyres ud over, hvad det daglige Livs Forhold tilstede. Og derfor bør de økonomiske Fremskridt lige saa fuldt vurderes og belønnes paa en Industriudstilling som de tekniske Fortrin.

Da Dommene endnu, da dette skrives, ikke ere offentliggjorte, kan det ikke vides, om der ved dem er taget det fornødne Hensyn til det her fremhævede økonomiske Element, ligesom det villigt skal indrømmes, at det ofte kan være vanskeligt nok at forene begge de nys nævnte Hensyn i sin Dom over de enkelte Udstillings-

gjenstande. At der vil blive lagt særlig Mærke til og behørig Vægt paa, om særligt fortrinlige Arbejder tillige ere forholdsvis billige, tør vel nok betragtes som givet; mere tvivlsomt er det derimod, om der vil blive lagt den rette Vægt paa Prisbilligheden, hvor denne er det eneste Moment, der adskiller i sig selv gode Arbejder — thi det skulle de selvfølgelig være — fra andre lige saa gode Udstillingsgjenstande. Og dog bør dette være Tilfældet. Og anerkjendes skal det tillige, at der netop paa den her omtalte Udstilling var flere Gjenstande, der forenede en, saa vidt det kunde ses, almindelig god Qualitet med en ikke almindelig Prisbillighed. Som et særligt Exempel paa en saadan Udstilling, der netop søgte sin Betydning ved sine Fortrin i økonomisk Henseende, kan nævnes den, der var foranstaltet af Trævarefabriken «Bastian.» Den Pris, hvortil denne Fabrik leverer det fuldt færdige Træskelet til Stole, ved hvilke Smagens Fordringer tillige fuldt ud fyldestgøres, er særdeles overraskende. Det Fremskridt, der her er gjort i økonomisk Henseende, har utvivlsomt fuldt saa stor Betydning, som den tekniske Færdighed hos et ikke ringe Antal af de jyske Snedkere, hvorom Udstillingen afgiver et iøvrigt saa glædeligt Vidnesbyrd, ikke blot for de større Byers Vedkommende. Det er at haabe, at dette ogsaa maa være bleven anerkjendt af Dommerne.

— Der er ikke denne Gang bleven sat noget Industrimøde i Gang samtidig med Udstillingen, hvilket ogsaa stemmer med den Bestemmelse, at saadanne Møder kun skulle afholdes ved de almindelige danske Udstillinger; men der er dog fra Udstillings-Kommiteens Side gjort Forsøg paa at give Udstillingen forøget Interesse ved dertil at knytte to Rækker af Foredrag, af hvilke den

sidste imidlertid slutter sig til Skoleudstillingen og det i Forbindelse dermed afholdte Lærermøde i August. Den første Række er holdt i disse Dage; men det har atter ved denne Lejlighed vist sig, hvor langt vanskeligere det er at bringe Industrimøder i Gang end Landbomøder; thi om end denne Række Foredrag formelt ikke fremtraadte som et egentligt Industrimøde, var Karakteren dog tildels den samme. Ganske vist var der fra Komiteens Side begaaet den Fejl, at det ikke i Tide var blevet tilstrækkelig bekendtgjort over hele Jylland, at der vilde blive afholdt saadanne Foredrag; men selv bortset herfra var Besøget ringere, end det burde være blevet, selv om Sagen kun var bekendt for Aarhus og de allernærmeste Byer. En væsenlig Grund hertil maa vistnok søges i den Vanskelighed, som det har at finde Emner, der have Betydning for samtlige Industridrivende. Vil man som paa Landbrugsmøderne behandle rent teknisk-økonomiske Spørgsmaal af industriel Natur, ville disse altid kun kunne interessere de paagjældende enkelte Fag, og vælger man Emner af mere almen Natur, navnlig vedrørende de social-økonomiske Forhold i deres Almindelighed, forudsætter Interessen for disse en større Almenaand og en mere udviklet Forstaaelse for saadanne Spørgsmaals indirekte Betydning for den enkelte Industridrivende, end man vistnok tør forudsætte hos Flertallet af disse. Indrømmes maa det ogsaa, at de valgte Foredrag ikke saaledes stode i Forbindelse med hinanden og dannede en sammenhørende Helhed, at det kunde staa klart for de Industridrivende, at det var dem, hvem de særlig gjaldt. Thi kun det første Foredrag, Prof. William Scharlings, om Opfindelser og deres Løn, som tilmed var anlagt paa at kunne danne Udgangspunktet for en Diskussion om Patentbeskyttelsen,

der dog udeblev, kunde siges direkte at vedrøre Industrien og knytte sig til Udstillingen, medens de to andre Foredrag, Kapitain Hoffmeyers om det meteorologiske Instituts Virksomhed og Betydning og Beregner Andresens om Forsikringsvæsenet, særlig Livsforsikringer, næppe kunde siges i en særlig Grad at henvende sig til de Industri-drivende, hvor megen almen Interesse de end iøvrigt frembøde. Da de heller ikke kunne siges at have et i strængere Forstand økonomisk Indhold, vil der næppe være Grund til her at gjengive deres Indhold; derimod vil en kort Gjengivelse af Prof. Scharlings med megen Opmærksomhed fulgte Foredrag, hvortil hans egne Optegnelser have kunnet benyttes, vistnok være paa sin Plads her.

Idet Taleren tog sit Udgangspunkt fra den afholdte Udstilling og fremhævede, at denne som enhver saadan Udstilling uvilkaarlig henlede Tanken paa den menneskelige Opfindsomhed, idet de i deres periodiske Rækkefølge netop konstaterede de idelige Fremskridt, som det legemlige Arbejde formaar at gjøre — og kun da formaar —, naar det paavirkes og styres af den udtænkende og opfindende Aandsvirksomhed, paaviste han den overordenlige Betydning, som Opfindsomheden har ikke blot for den industrielle, men for hele den økonomiske Virksomhed, ved at stille det sidste Aarhundredes stærke Udvikling i alle Retninger og særlig Befolkningens raske Tilvæxt samtidig med et større almindeligt Velvære i Modsætning til de forudgaaende Aarhundreders stagnerende Produktion og stationære Befolkning — en Modsætning, der tydeligt nok skyldtes den uafbrudte Række af store og smaa Opfindelser, som begyndte i forrige Aarhundredes sidste Halvdel og siden have fortsat sig ned

til det nærværende Øjeblik. Det var derfor ogsaa fra det Øjeblik af, at Virkningerne heraf begyndte at spores, at man almindelig — tidligere havde det kun været Tilfældet i England — begyndte at anerkjende, at det ikke blot var billigt, at Opfinderne fik en passende Løn for de betydelige Tjenester, de gjøre Samfundet, men at det ogsaa var i dettes egen Interesse saaledes at opmuntre til ny Opfindelser. Dette var da almindelig sket derved, at der indrømmedes Opfinderen en kortere eller længere Tids Eneret til at udføre Opfindelsen, hvilket konstateredes ved Meddelelsen af et Patent, en Fremgangsmaade, der for Tiden følges i alle evropæiske Lande undtagen Schweiz og Holland. I den senere Tid var der imidlertid bleven rejst en stærk Opposition herimod i de vigtigste Lande, en Opposition, der tildels gjaldt den Maade, hvorpaa man saaledes betalte Opfinderen hans Arbejde, tildels imidlertid endog principielt var rettet imod selve denne Bestræbelse for at give Opfinderen et passende Vederlag, idet man benægtede, at han havde noget berettiget Krav herpaa, en virkelig Ret til den tilstaaede Patentbeskyttelse.

Med Hensyn til Spørgsmaalet om, hvilken Ret der tilkommer Opfinderen, henviste Taleren til de udførligere Artikler, han i December 1874 havde offentliggjort om dette Spørgsmaal*), og hævdede i Overensstemmelse hermed, at Opfinderens Ret, som det ogsaa senere var blevet erkjendt baade af Landstings- og Folketingsudvalget i deres Betænkninger over det af den daværende Indenrigsminister forelagte Lovforslag om Patentbeskyttelsen, hverken var en egenlig Ejendomsret eller hvilede paa en fingeret Overenskomst mellem ham og Staten, men at den der-

*) I «Berl. Tid.» for 1874 Nr. 286—87.

imod havde en lignende Basis som Ejendomsretten: ligesom denne har sin Grund deri, at Besidderens Krav paa udelukkende Raadighed over sine Ting mødes med Samfundets Trang til at faa draget den størst mulige Nytte ud af disse Ting, saaledes maa Opfinderens Ret begrundes paa en Samstemmen imellem hans naturlige Krav paa Vederlag for sit Arbejde og for den Tjeneste, han gjør Samfundet, og dets Interesse i at fremme Opfindelserne ved Opmuntring og Belønning. Heraf følger da, at den Beskyttelse, der tilstaas Opfinderen, saa vidt muligt bør fyldestgjøre begge disse Hensyn og at navnlig Samfundet ikke bør betale en højere Pris for Opfindelsen, end denne virkelig er værd.

At Patentbeskyttelsen i sin nuværende Skikkelse er mangelfuld og lider af væsentlige Ulemper, erkjendes saa godt som overalt, selv af dens Forsvarere. Imidlertid er det under alle Omstændigheder særdeles vanskeligt at sætte noget Andet istedet. Det var fra forskjellige Sider, saaledes ogsaa af Folketingsudvalgets Mindretal, foreslaaet at opgive Patentsystemet og sætte Nationalbelønninger istedet, der skulde udbetales efter Patentkommissionens Indstilling under Hensyn til den Betydning, som Opfindelsen maatte antages at have for Samfundet. I mangfoldige Tilfælde vil det imidlertid være overmaade vanskeligt at vurdere en ny Opfindelses Betydning og økonomiske Værd rettelig, og det hele System aabner i den Grad Vejen for Vilkaarlighed, at Patentkommissionen selv med den bedste og redeligste Vilje ikke vil kunne undgaa Beskyldninger herfor. Netop de største, mest epokegjørende Opfindelser er Samtiden ikke moden til at erkjende Betydningen af. Ogsaa Forslaget om, at der skulde fastsættes en Pris, for hvilken Opfinderen skal

gjøre Enhver bekendt med Opfindelsen, er det ikke lykkedes at give en praktisk Skikkelse. For Taleren stod det derfor klart, at man, saaledes som Sagen for Tiden ligger for, kun havde Valget imellem at bibeholde Patent-systemet eller at opgive enhver særlig Beskyttelse eller Ret for Opfinderne. Under disse Omstændigheder maatte formentlig én Betragtning være afgjørende for os: i slige Spørgsmaal er det næppe de smaa Landes Sag at gaa i Spidsen og gennemføre en fuldstændig Omvæltning af, hvad der er almindelig anerkjendt evropæisk Ret, naar denne ikke med fuldstændig Sikkerhed tør siges at være uomtvistelig erkjendt for urigtig og principstridig. I et saa omstridt Spørgsmaal bør vi vistnok i Hovedprincippet holde os nær til almindelig evropæisk Ret; men da der i det Enkelte og særlig med Hensyn til Afgrænsningen af Opfinderens Ret er rejst særdeles vægtige Indsigelser imod det Bestaaende og Sagen næsten overalt er bragt under Debat, kan der ikke være Noget til Hinder for i Ordningen af Detaillerne og Fastsættelsen af Betingelserne at gjøre Afbøjelse fra det nu almindeligt Gjældende for at gennemføre rigtigere Principer.

Hvad der taler for Patentsystemet, er, at der næppe gives nogen anden Vej, ad hvilken Belønningen for den Tjeneste, Opfinderen gjør Samfundet, afpasses saa godt efter denne Tjenestes Betydning og Værdi for Samfundet, idet det tør forudsættes, at jo større Fordel der overhovedet vil være forbunden med Brugen af den ny Fremgangsmaade, desto større Fordel vil Opfinderen selv kunne drage af dennes udelukkende Benyttelse i et vist Tidsrum. Er Opfindelsen uden virkelig Betydning, vil Opfinderen ikke have nogen Interesse i at søge Patent derpaa; men da Enhver tillægger sin formentlige Opfindelse Betydning

og først ved praktisk Erfaring lader sig overbevise om det Modsatte, vil det være rigtigst at kræve en sukcessivt erlagt, jævnt stigende Betaling for Patentets Opretholdelse; herved sikrer man sig imod unyttige Monopolers Fortsættelse. Paa den anden Side har den absolut fastsatte Frist for Eneretten den Ulempe, at hyppigst netop de betydeligste, mest epokegjørende Opfindelser kræve længere Tids Forarbejder og saa langsomt gaa op for Samtiden, at den begrænsede Eneret aldeles ikke giver en til Opfindelsens Betydning svarende Løn; Fulton, Watt, Arkwright afgive hver paa sin Vis Exempler herpaa.

Hovedindvendingerne mod Patenterne ere: 1) At de som Monopoler stride imod Industriens Frihed. Hertil kan imidlertid med Føje svares, at Industrien kun fremdeles er stillet ganske som den vilde være, dersom Opfindelsen ikke var gjort. For at dette imidlertid skal være sandt, maa den paagjældende Opfindelse være af en saadan Natur, at den ikke let vilde kunne gøres saaledes af Andre. Er det simpelthen en Opdagelse, som Enhver havde Mulighed for at gøre, og, naar han overhovedet gjorde den, maatte gøre netop paa samme Maade og med dette Resultat, afskjærer unægtelig Patentet Andre den Adgang, de havde til selv at naa til den bedre Fremgangsmaade. Det bør derfor være en Betingelse for Patentets Meddelelse, at der foreligger en virkelig Opfindelse med individuelt Særpræg, hvorom strax nærmere.

En nok saa væsenlig Indvending er, 2) at Patenternes store Mængde gør den industrielle Frihed usikker. I et lille Land som Danmark føles dette mindre; ogsaa her er dog Patenternes Antal i jævn Stigning og udgjør nu 120 à 150 om Aaret; men i Frankrig udtages aarlig ca. 5000 Patenter, i England og Belgien omtrent lige saa

mange — de Industridrivende bevæge sig tilsidst herved paa et vanskeligt og usikkert Terræn, hvert Øjeblik udsatte for imod deres Vilje at krænke en eller anden Eneret og hjem søges af Retsforfølgning i den Anledning. En Begrænsning af Patenternes Antal bliver derfor en Nødvendighed, saafremt ikke den industrielle Frihed, den i Næringsloven hjemlede Frihed til at ernære sig ved egne Kræfter, som man bedst kan, tilsidst skal blive en Illusion. Allerede af Hensyn hertil maa Anmeldelses-systemet, hvorefter Enhver, der anmelder o: paastaar at have gjort en Opfindelse, er berettiget til at forlange et Patent, forkastes; det bør paases, at der kun gives Eneret paa virkelige Nyheder af en saadan Beskaffenhed, at Andre ikke lettelig komme til at udføre patenterede Gjenstande — jfr. Patenter paa Mælkespande, Spader, Knive, «Garnering af Damekjoler med Gutta-percha-Snore» o. lign. —, overhovedet ikke — som ogsaa fremhævet i det fra Landstinget komne Lovudkast — «naar Gjenstandene kun i uvæsenlige Henseender, saasom blot ved Forandring af Form, Maalestok eller paa anden lignende Maade, hvorved ny Virkninger ikke frembringes, adskiller sig fra, hvad der alt er bekjendt.» For at forhindre en altfor stor Mængde Patenter, navnlig paa betydningsløse Gjenstande, er det ogsaa nødvendigt at sætte Betalingen for samme ikke altfor lav; hos os er den nu 34 Kroner, i England over 3000 Kr. (175 Lstr.); efter Lovudkastet vilde de successive Betalinger tilsammen udgjøre 600 Kr., hvilket vistnok er ganske passende.

I nær Forbindelse med denne Indvending staar den, 3) at Patenterne forvolde en Mængde Processer. Paa den ene Side nødsages Patenthaveren ofte til at værne om sin Ret ved Processer (saaledes maatte det franske Firma

Christoffe i 15 Aar føre 167 Processer for ved lige saa mange Domme at faa sit Patent paa Forsølvning sikret mod Overgreb), ligesom han særlig ved Anmeldelsessystemet, der ogsaa af denne Grund er forkasteligt, udsættes for, at Andre ligefrem tage Patent paa hans Opfindelse, for derved at tvinge ham til at løskjøre sig fra en uundgaaelig Proces ved en frivillig Erstatningssum; paa den anden Side ere Producenterne udsatte for ikke blot Retsforfølgning fra Patenthaverens Side, men Angiveri, Inkquisition m. m., særlig for saa vidt Eneretten gjælder en vis Fremgangsmaade i Fabrikationen. Det bør derfor være en Betingelse for Patenters Meddelelse, at Opfindelsen er af en saadan Natur, at Overgreb imod Eneretten let kunne konstateres — t. Ex. saasomt de patenterede Gjenstande komme i Handelen —, og den selv hævdes uden inkvisitoriske Husundersøgelser, Angiveri o. desl. Dette sidste vil navnlig hyppigt være uundgaaeligt, hvor Eneret gives paa en vis almindelig Fremgangsmaade, der ikke kræver særlige Maskiner eller Redskaber, og heller ikke kan eftervises ved selve de frembragte Gjenstande.

Den egenlige principielle Hovedindvending imod Patentsystemet er imidlertid den, 4) at de fleste Opfindere i den Grad bygge paa Forgængernes Arbejder, at de høste en ufortjent Løn; Opfindelsen er Resultatet af en Mængde dels samtidige, dels successive Forskninger og Prøver, navnlig hvor Opmærksomheden særlig er rettet paa at finde en vis Fremgangsmaade eller et vist Middel; at give den Enkelte, der i saa Fald, tildels ved Benyttelse af Andres Arbejder, tilfældigvis bliver den Første, der naar det fælles Maal, Eneret, er en Krænkelise af de Andres Krav og en større Løn, end han har Krav paa. Det Berettigede i denne Indvending medfører, at det ogsaa

fra dette Synspunkt bør fordres, at Opfindelsen bestemt fremtræder med et individuelt Særpræg, at der er Noget ved den, om hvilken det maa siges, at en Anden ikke lettelig vilde være falden netop paa dette. Det maa overhovedet erindres, at hverken det, at finde paa noget Nyt (ny Moder — ny Former uden kunstnerisk Værd), eller det at opdage en videnskabelig Sandhed, er at gjøre en Opfindelse. Dette er vel anerkjendt i det ovennævnte Lovudkast, naar det hedder, at «Patentet er ugyldigt» (rettere: Patentet kan ikke meddeles), «naar Opfindelsen befindes alene at bestaa i Angivelse af rent theoretiske eller videnskabelige Principer, Methoder, Systemer, Opdagelser eller Ideer, hvoraf der ikke er paavist nogen bestemt industriel Anvendelse;» men dette er ikke tilstrækkeligt; ogsaa hvor der paavises en bestemt Anvendelse af en videnskabelig Erkjendelse i Industriens Tjeneste, bør Patent ikke kunne gives. Det bliver desuden særdeles vanskeligt at drage Grænsen, naar man ikke bestemt fastholder Analogien fra den Forfattere og Kunstnere tilstaaede Beskyttelse imod Eftertryk og Eftergjørelse, der kun gjælder de bestemte, industrielle Frembringelser, men aldrig den til Grund for samme liggende Ide eller Tanke. Paa en Ide kan der aldrig gives Eneret, lige saa lidt paa Industriens som paa Kunstens og Videnskabens Omraade; ogsaa Etableringen af enhver ny Slags Forretning er en økonomisk Ide; men at tage Patent paa en saadan kan der selvfølgelig ikke være Tale om. Idet Taleren iøvrigt henviste til sin udførligere Behandling af dette Spørgsmaal i de oven anførte Artikler i «Berl. Tid.», fastholdt han, at man, naar man gaar ud fra, at Opfinderens Krav maa bringes i Overensstemmelse med Samfundets Tarv, at denne ikkun har Krav paa at lønnes for

sit virkelige Arbejde, ikke for Andres Forarbejde, at Beskyttelsen for Opfindere ikke kan gaa videre end for Forfattere og Kunstnere, at saavel idelige Processer som en nærgaaende Kontrol med den i hver Bedrift fulgte Fremgangsmaade bør forebygges, samt at de Industridrivende maa have en naturlig Bevægelse paa deres Omraader og kunne vælge de naturligste Fremgangsmaader uden idel Ængstelse for at træde et eller andet Patent for nær, maa komme til det Resultat, kun at give Patent efter en forudgaaende Undersøgelse og kun paa Opfindelsen af ny, individuelt bestemte Gjenstande, enten «ny industrielle Produkter» eller «ny Redskaber eller Midler til Tilvejebringelsen af et industrielt Udbytte eller Produkt»; derimod ikke paa «ny Fremgangsmaader eller ny Anvendelser af bekjendte Redskaber.» At give Eneret ikke blot paa at anvende saadanne Fremgangsmaader, men ogsaa paa at «lade dem anvende», hjalp ikke ud over Vanskelighederne; derved udstykkedes kun Eneretten paa flere Hænder. Sluttelig hævdede Taleren, at man bedst værnede om Patentbeskyttelsen ved at holde den indenfor en fornuftig Begrænsning.